



Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry (myöhemmin Liitto) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitysluonnokseen eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Ympäristöministeriöstä

Ympäristöministeriön toimialalla aluehallintovirastojen tehtävät jakautuvat karkeasti ympäristönsuojelulaisissa (527/2014) säädettyihin lupa-, ilmoitus- ja korvausasioihin sekä vesilaisissa säädettyihin lupa-, tutkimuslupa-, hallintopakko- ja erillisiin korvausasioihin, eräisiin käyttöoikeuden myöntämistä, kulkuväyläksi määräämistä, vesialueen rajan määräämistä ja valtaväylän ulottuvuuden vahvistamista koskeviksi asioiksi sekä eräiksi vesitaloushankkeisiin liittyviin erimielisyysasioihin. Uudessa Lupa- ja valvontavirastosta ja elinvoimaketuksissa ohjaavana ministeriönä ympäristöä koskevissa asioissa tulee olla ympäristöministeriö. Aluehallintovirastoissa on selvityksen mukaan erilaisia ympäristö- ja lupatehtävissä 581 virkamiestä. ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi ympäristönsuojelu, alueiden käyttö, rakentamisen ohjaus, kulttuuriympäristön hoito, luonnon monimuotoisuuden suojelu ja kestävä käyttö sekä vesivarojen käyttö ja hoito tehtävissä. Näitä tehtäviä, joilla on suora vaikutus myös vesistöihin, on tällä hetkellä 443 kpl. Uudessa valtion organisaatiossa ympäristönsuojelun tulee olla riittävästi resursoitu, osaamisen kehittäminen tulee varmistaa, ja toiminnanohjaus tulee olla näitä tehtäviä parhaiten osaavalla hallinnonalalla, ympäristöministeriöllä.

Aluehallintovirastoista

Aluehallintovirastot edistävät alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. Aluehallintovirastoa johtaa valtioneuvoston nimittämä ylijohtaja. Aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n mukaan aluehallintovirastot hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvissa lupa- ja muut hakemusasioissa. Aluehallintovirastot ohjaavat ja valvovat terveydensuojelua ja ympäristöterveydenhuollon järjestämistä toimialueellaan sekä arvioivat kuntien terveydensuojelun valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista. Aluehallintovirastot käsittelevät talousveden poikkeuslupahakemukset ja talous- ja uimavesien epidemia- ja häiriötilanneilmoitukset. Edellä olevan osaamisen varmistaminen ja kehittäminen uudessa organisaatiomallissa on erittäin tärkeää. Tämä ei onnistu kuin henkilöstön osaamiseen ja toimintaympäristöön panostamisella.

Aluehallintoviraston ympäristölupa-asioita hoitava vastuualue on lupa- ja muita hakemusasioita hoitaessaan riippumaton. Näiden vastuualueiden toiminta on järjestettävä siten, että riippumattomuus ja puolueettomuus edellä mainituissa tehtävissä on turvattu. Uuden lupa- ja valvontaviraston ympäristölupa-asioita hoitavalle vastuualueelle ei saa antaa sellaisia muita tehtäviä, jotka voivat vaarantaa lupa- ja muiden hakemusioiden käsittelyn riippumattomuuden.

Laissa eräiden ympäristö- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa (898/2009) säädetään eräiden ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupahakemusten käsittelyjärjestyksestä (ns. etusijamenettely), asioiden ratkaisukokoonpanosta sekä äänestyksestä. Etusijamenettelyn tulisi vastata aina aikaansa, eikä sitä saisi lukita vaikka maailman poliittisen tilanteen vuoksi, joka voi vaihdella.



Aluehallintovirastot toimivat vesilain (587/2011) mukaisina lupaviranomaisina, jonka tehtävänä on ratkaista lupa-, tutkimuslupa-, hallintopakko- ja erilliset korvausasiat, eräät käyttöoikeuden myöntämistä, kulkuväyläksi määräämistä, vesialueen rajan määräämistä ja valtaväylän ulottuvuuden vahvistamista koskevat asiat sekä eräät vesitaloushankkeeseen liittyvät erimielisyysasiat. Ympäristönsuojelulaissa säädetään vesilain mukaisen hakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä. Vesilain ohella sovellettavaksi tulee muun muassa myös koskiensuojelulaki (35/1987). Vesilaki kuuluu oikeusministeriön toimialaan, mutta vesilain ohjaustehtävät on jaettu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kesken kummankin ministeriön toimialan mukaan. Vesilain noudattamisen valvonnasta ja sen järjestämiseen liittyvistä menettelyistä tarkempia säädöksiä voidaan antaa ympäristöministeriön asetuksella. Tätä tulisi vahvistaa, ja mennä vesilain ohjaustehtävissä myös yhden ministeriön malliin. Tämä tarkoittaisi myös näiden tehtävien keskittämistä ympäristöministeriölle.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta. Viraston keskeisinä tehtävinä olisivat erikseen säädetyt lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus-, lupa-, rekisteröinti- ja valvontatehtävät sekä yleisen edun valvonta. Käytännössä toiminnanrunko muodostuisi nykyisistä aluehallintovirastoista. Virasto olisi oikeudelliselta luonteeltaan valtakunnallinen ja monialainen valtion keskushallintoviranomainen, joka turvaisi alueilla vuorovaikutuksessa toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista. Viraston toimialueena olisi koko maa, jollei erikseen toisin säädetä. Virastolla olisi toimipaikat jokaisella sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella, joiden lisäksi virastolla voisi olla muitakin toimipaikkoja ja työntekopaikkoja. Tätä tulisi vielä tarkastella, onko toimipaikkoja järkevää sitoa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueille, joiden osalta on jo tällä hetkellä muutospaineita.

Esityksen taustamuistioissa tuodaan esille huoli henkilöstön ja osaavien luonnontieteellisen koulutuksen saaneiden konsulttien riittävydestä. Alueelliset vesiensuojeluyhdistykset ovat toimineet vuosikymmeniä konsultteina vesistöihin ja vesitalouteen liittyvissä kysymyksissä. Alueellisissa vesiensuojeluyhdistyksissä työskentelee noin 360 alan asiantuntijaa. AVI:t ja tuleva lupa- ja valvontavirasto on tärkeä yhteistyökumppani kolmannelle sektorille.

ELY-keskuksista

ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 §:n mukaan ELY-keskukset hoitavat niille erikseen säädetyjä tehtäviä mm. seuraavilla vesistöihin ja vesivaroihin kiinteästi liittyvillä toimialoilla; maataloudessa sekä kalataloudessa, ympäristönsuojelussa, alueiden käytössä, rakentamisen ohjauksessa (hulevedet), kulttuuriympäristön hoidossa (esim. fladat), luonnon monimuotoisuuden suojelussa (esim. raakku) sekä vesivarojen käytössä ja hoidossa. Näiden alueellisissa asiantuntemuksessa tulee säilyttää osaaminen, niin että paikallistuntemus säilyy riittävällä tasolla elinvoimakeskuksissa. Myös erityistehtävät, esimerkiksi saimaannorppaan tai alueelliseen tulvasuojeluun liittyvät tehtävät, tulee säilyttää uusissa elinvoimakeskuksissa. Elinvoimakeskusten (10 kpl) läsnäolo maakunnissa varmistetaan esitysluonnoksen mukaan. Keskusten päätoimipaikoista ja toimipaikoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetusta säädettäessä olisi kuultava laajasti alueiden toimijoita. Vesiensuojeluyhdistyksillä on pitkät ja toimivat suhteet ELY-keskusten kanssa. Tätä voimavaraa, joka tukee valtionhallinnon toimintaa, tulee myös kehittää, ja ottaa kolmassektori toiminnan kehittämiseen aktiivisesti mukaan elinvoimakeskusten työhön.

Helsingissä 1.9.2024



SUOMEN VESIENSUOJELUN KESKUSLIITTO RY
VATTENSSKYDD CENTRALFÖRENING I FINLAND RF

Hannu Moilanen

Toiminnanjohtaja